

Jaarboekje van het Oudheidkundig Genootschap "Niftarlake" 1960

<https://hdl.handle.net/1874/9575>

J A A R B O E K J E
VAN HET
O U D H E I D K U N D I G G E N O O T S C H A P
„ N I F T A R L A K E ”
1960

D R U K K E R I J H. J. S M I T S
O U D E G R A C H T 231 — U T R E C H T

Beschermheer:

Mr C. Th. E. graaf van Lynden van Sandenburg, Cothen.

Eere-leden:

J. D. Bastert, Maarssen.

Mgr. A. E. Rientjes.

Bestuur:

Mr Dr N. J. C. M. Kappeyne van de Coppello,
Loenen a. d. Vecht, *Voorzitter.*

Jhr. P. H. A. Martini Buys, Avenue Concordia 68,
Rotterdam-O., *Secretaris.*

G. J. Weyland Jr, Loenen a/d Vecht, *Bibliothecaris*
en *wnd. Penningmeester.*

}
Dagelijks
Bestuur

Mgr. A. E. Rientjes, Utrecht.

J. D. Bastert, Maarssen.

J. Trouw, Abcoude.

A. H. Doude van Troostwijk, Breukelen.

Ir J. Loeff, Oud-Loosdrecht.

F. D. Sprenger, Vreeland.

G. Adriaans, Amersfoort.

Dr D. P. Blok, Nederhorst den Berg.

Redactie Jaarboekje:

Mr Dr N. J. C. M. Kappeyne van de Coppello.

Mgr A. E. Rientjes, Utrecht.

Jhr. P. H. A. Martini Buys.

LEDEN :

Abcoude:

Bianchi, Mr. R.
Bouman, J. H.
Carmiggelt, Mej. J. W.
Doorn, Dr A. van
Graaf, J. H. de
Heuven, H. van
Heuven, Mej. M. H. van
Hulst, A. J. van
Maas, M. W.
Pape, W. F.
Pompe, P. H.
Quarles van Ufford, Jhr Mr
L. A.
Schoenmaker, H.
Storm-van Gent, Mevr. J. M.
Trouw, C. C.
Trouw, J.
Tussenbroek Jr, G. C. van
Uiterwaal, M. C.
Veltman-v. Cruyssen, Mevr.
A. G.
Vis-Völker, Mevr. C. A. L. M.

Amersfoort:

Adriaans, G.
Chijs, Mej. N. van der
„Flehite” Oudh. Vereen.
s'Jacob, Mevr. Dr H. E.

Amstelveen:

Achterbergh, J. W. N. van

Amsterdam:

Beekman, J. S.
Bond „Heemschut”
Duyvensz, Fr.
Koninklijke Academie van
Wetenschappen

Koninklijk Oudheidkundig
Genootschap
Lange, Allert de, C. V.
Leuven, K. F. van
Leuven-Werker, Mevr.
W. M. van
Niekerk, W.
Renes, H.
Universiteitsbibliotheek
van Amsterdam
Weede, Jhr. S. G. van
Wijk, Mevr. A. C. van

Ankeveen:

Harinxma thoe Slooten, B. A.
Ph. Baron van

Arnhem:

Matthes-de Rooy, Mevr. C. H.

Baambrugge:

Arends, H.
Geel, W.
Grevenstuk, Prof. Dr A.
Kalff, L. E. A.
Lec, Mej. E. van der
Portengen-Hoefman, Mevr. E.
Walbeek, J. H. van

Baarn:

Voorst van Beest, J. P. van
Dedel, Jhr. Mr C.

Barneveld:

Snijder, M.

De Bilt:

Bogaard, P. H.

Bilthoven:

Holthe tot Echten, Jhr. Dr
L. M. van
Twijnstra, Ir. U.

Blaricum:

Lindenhout, H. J. van 't.

Breukelen:

Baas, J.
Becker, W. A.
Beek-Jansen, Mevr. Mr. A. C.
ter
„Beth San”, Directie Ver.
Bijleveld, Th. Th. M. H.
Colenbrander-Hoekstra,
Mevr. A. H.
Colenbrander, H. Th.
Coppoolse, K.
Ginkel, Mr H. C. L. van
Goeman Borgesius-Blommers,
Mevr. Th.
Grift, A. van der
Haars, Mej. Mr E. A.
Kroon, H.
Mertens, Ir H. F. b.i.
Molenkamp, J.
Postma, Dr E. B. J.
Remijnse, Prof. Dr J. G.
Smits, P. B. A.
Tekenburg, G.
Troostwijk, A. H. Doude van,
Vermeulen, J. Th.
Vis Sr., G.
Vries Verbrugghen, Mevr. C.
F. W. de
Vulpen Jr., W. van
Breukelerveen
(post Tienhoven):
Graaf Wzn., E. de
Vigeveno, A. L. G.

Bunnik:

Tholen-Schmidt, Mevr. J.

Bussum:

Ahrend-v. Gemund, Mevr. M
Nordemann, J. G.

Cothen:

Mr. C. Th. E. graaf van Lyn-
den van Sandenburg

Doorn:

Stoop-Koekoek, Mevr. G. van
der

Driebergen:

Clifford Kock van Breugel,
Erven Jhr. Mr Dr J. R.

Ede:

Jantzen, F. B. F.G.zn.

Gorssel:

Schimmelpenninck, G. Graaf

Gouda:

Oudh. Kring „Die Goude”

's-Gravenhage:

Bak, J. P.
Bureau van de Rijksdienst
v.d. Monumentenzorg
Hartog, L.
Hess Jr., P.
Koninklijke Bibliotheek
Middelberg, Mr G. A. A.
Rijksbureau voor Kunsthisto-
rische Documentatie
Velsen-Metzelaar, Mevr. W.
L. van

Groningen:

Schoemaker, Pastoor F. J.

Hilversum:

Notten, Mej. W. L. van
 Ronde, J. de
 Scheltema, H. D.
 Smorenburg, J. M.
 Steyling, Dr W. J.

Hollandse Rading:

Kuhlwillm, H. J.

Huizen (N.-H.):

Volkersz, H. F.

Kamerik:

Breen, H. L.

Kockengen:

Gemeente Kockengen

Laren (N.-H.):

Boetzelaer, R. W. C. Baron
 van
 Leonhardt, G. J. G.

Leiden:

Antiquariaat en Boekhandel
 Burgersdijk en Niermans
 Mij. van Nederlandse Letter-
 kunde

Loenen a.d. Vecht:

As, P. van
 Bastert, J. N.
 Beusekom-van Foreest, Mevr.
 de Wed. Mr F. C. van
 Blankenberg, B. H.
 Blok Jr., J. W.
 Enst, Dr W. van

Erdmann, Erven Mr R. H.
 Dudok van Heel, J. F.
 Hofwegen, G. van
 Holthoon, J. van
 Joncheere-van Dijk, Mevr.
 C. H. de
 Kampen, J. W. van
 Kappeyne van de Coppello,
 Mr Dr N. J. C. M.
 Kappeyne van de Coppello-
 van Panhuys, Mevr. Th. E.
 C. M.
 Kappeyne van de Coppello-
 Wijgers, Mevr. E. J.
 Kempen, J. M. C. van
 Klaassens, E. H.
 Kralingen, B. van
 Portengen-Hoefman, Mevr. E.
 Pruijm, J. H.
 Sondaar, L. H.
 Wedden, H. J. M. van der
 Weyland, G. J.
 Wittert van Hoogland,
 Jhr. O. A. E. E. L.

Loenersloot:

Kalff Azn., G. A. A. A.
 Sluyters Jr., J.

Loosdrecht:

Boeschoten, J.
 Doude van Troostwijk,
 Mr J. H. M. A.
 Freese, J. P.
 Haselen, Mej. E. van
 Loeff, Ir. J.
 Voogsgeerd, W. J.

Maarssen:

Agterberg, J.
 Alleman, J. G.

- Bastert, J. D.
- Bruza, Ir. I. V.
- Cosijn, Dr J.
- Dekker, D.
- Diepgrond, H.
- Droogenbroek, H. J. van
- Feyten, A.
- Freytag, F. J. de
- Groot- de Vries, Mevr.
P. C. de
- Hellemans, J. J. H.
- Huitzing, E. R.
- Huydecoper van Maarsseveen,
Jhr. J.
- Jansen, Mgr. A. M.
- Kerkvoort, P. van
- Klap, C. P.
- Kroon, G.
- Mol, B. C. J. de
- Remijnse, M.
- Royen, N. van
- Rijsterborgh, C. J.
- Sandick, J. W. W. A. G. van
- Schaik, Mr Dr Th. E. E. van
- Schenk, Mr W. L.
- Schipper, A. P.
- Servaas, J. N.
- Verkuil, M.
- Westermann, B. W.
- Zee, Ds. G. van der
- Maastricht:*
- Limburgs Geschied- en Oud-
heidkundig Genootschap
- De Meern:*
- Bruijn, Jac. de
- Muiderberg:*
- Schellart, A. I. J. M.
- Naarden:*
- Gortel, Dr J. H. van
- Oudenniel, C. G. van
- Nederhorst den Berg:*
- Blok, Dr. D. P.
- Brink, H. van den
- Huisstede, C. van
- Ver. voor Vreemdelingenver-
keer
- Nieuwersluis:*
- Blijdenstein-Cruys, Mevr.
C. E. B.
- Doedens, J. B.
- Doude van Troostwijk, D. W.
- Doude van Troostwijk, L. W.
- Doude van Troostwijk,
Mr W. I.
- Schmal Jr., J. P.
- Vader, H. P.
- Nigtevecht:*
- Amesz, P. J.
- Hulsinga, D.
- Wees, G. A. van
- Oosterbeek:*
- Beusekom, Mr E. van
- Overveen:*
- Vries-van der Lee, Mevr.
A. de
- Warnaars, H. B. E.
- Ridderkerk:*
- Vermaat, M. F.
- Rilland-Bath:*
- Spaan, D. C.
- Rotterdam:*
- Bibliotheek en Leeszaalen der
Gem. Rotterdam

Vereniging Boerenwagenclub
 Canter Cremers, Mr J. J.
 Martini Buys, Jhr P. H. A.

Rijswijk (Z.H.):
 Nitschmann, E. A.

Soest:
 Bentinck, Mr S. P. Baron
 Isings, J. H.

Soesterberg:
 Haselen, Mr J. van

Utrecht:
 Biegelaar Jr, J. B. P.
 Buisman, P. W.
 Burg, Plebaan J. van der
 Eldering-Niemeyer, Mevr.
 Mr. W.
 Hagenouw, J. E.
 Hinfelaar, L. C.
 Historisch Genootschap
 Horst, A. van der
 Linde, Prof. Dr. S. van der
 Lip-Kibbeling, Mevr. W. A.
 M. v. d.
 Mesdag-Spier, Mevr. M. T. v.
 Mezger, J.
 „Oud-Utrecht”, Ver.
 Plomp, R.
 Plomp-Klijnsma, Mevr. D.W.
 Provinciale Bibliotheek
 Rientjes, Mgr. A. E.
 Rooy, Mej. G. A. van
 Rijksarchief in de Prov.
 Utrecht
 Schuit, Mr. H. A. R.
 Smits, Erven H. J.
 Soeten, H. J. de
 Tange-van Keeken, Mevr.
 de Wed. Dr H. M.

Terbijhe, L.
 Théonville, F. W. G.
 Ven, Dr A. J. van de
 Vor der Hake, J.
 Wilbrenninck, J. C.
 Wit, H. C. de
 Woerden, A. W. F. C. van

Vinkeveen:
 Vries, J. de

Vreeland:
 Beelaerts van Blokland,
 Jhr. J. P.
 Leeuwen Boomkamp,
 D. C. van
 Doorne, Mr. P. W. van
 Hartung, O. E. K.
 Lanschot, G. M. G. I. van
 Oosterbroek, B. H. A.
 Sprenger, F. D.
 Tas, Mr L. C. van der
 Vuurman, C.

Waardenburg:
 Goelst Meyer, A. F. van

Wageningen:
 Kniphorst's Boekhandel

Wassenaar:
 Wieder Jr., F. C.

Weesp:
 Lindeboom, G.

Weesperkarspel:
 Aafjes, H. W.
 Klaveren, W. van

Wijk bij Duurstede:
Dijkman-Schoenmaker,
Mevr. G. J. E.

IJsselstein:
Cool, A. G., Notaris.
Cool-van Oosten Slingeland,
Mevr. C. J. G.

Zeist:
Adels-Vermeulen, Mevr. de
Wed. Dr. M.

Lantsheer, J. A.
Klausz-Martini Buys, Mevr.
A. M.
Vor der Hake, J. J. G.

Zetten:
Bemmel, A. A. van

Zwolle:
Doude van Troostwijk,
Ir. H. J.

Jaarverslag 1959

Op Vrijdag 19 Juni 1959 had in hotel „De Eendracht” te Abcoude de jaarvergadering plaats, welke volgens de presentielijst werd bezocht door 23 leden.

De voorzitter opende de vergadering met een welkomstwoord en herdacht de in 1958 overleden leden, zijnde: Mevrouw C. W. Matthes-Varossieau en de heren Ds. P. Six Dijkstra, W. H. Koomans, Ds. A. van de Kooy, Ph. W. Timmer, A. van Weerdenburg en J. A. van Wijk.

Na voorlezing van de notulen van de vorige vergadering werden deze onveranderd goedgekeurd; aansluitend hieraan werd door de secretaris het jaarverslag voorgelezen.

Vervolgens bracht de penningmeester zijn financieel verslag uit, waarvoor hem onder dankzegging voor het door hem gevoerde beheer décharge werd verleend, nadat de kascommissie bij monde van de heer Westerman had verklaard, dat de financiële bescheiden waren gecontroleerd en in orde bevonden. Uit een en ander bleek dat het batig saldo per 1 Januari 1959 f 1736.91 bedroeg. In de kascommissie voor het jaar 1959 werden benoemd de heren Quarles van Ufford en Van Heuven, beide te Abcoude, met als plaatsvervangend lid de heer Pompe, welke heren deze benoeming hebben aanvaard.

Wat de aanstaande excursie betreft bleek de vergadering belangstelling te hebben voor Kockengen, Zuilen, ter Aa en de Portugees-Israëlitische begraafplaats te Ouderkerk aan de Amstel. Bij de discussie wilde men uiteindelijk Ouderkerk laten vallen. Aldus werd besloten. Als doel van de excursie in 1960 werd voorgesteld Alkmaar, waarmede de vergadering haar algemene instemming betuigde. Als leden van de excursiecommissie voor 1959 werden aangewezen de heren Adriaans, Sprenger en Martini Buys.

Op voorstel van het bestuur werd ons lid Mgr. A. E. Rientjes te

Utrecht wegens zijn vele verdiensten voor ons genootschap met algemene stemmen tot erelid benoemd, waarvan hem mededeling is gedaan.

Het agendapunt Jaarboekje werd zonder discussie afgedaan.

De bijdrage aan de Commissie voor de Vecht en het Oostelijk en Westelijk plassengebied werd zoals langzamerhand gebruikelijk is geworden wederom op f 100.— gesteld.

Bij de rondvraag opende de heer Van der Tas de discussie met een klacht over de vervuiling van het Vechtwater. De heren Bastert Sr. en Van Wees sloten zich met enkele opmerkingen bij deze klacht aan. Het grootste kwaad wordt hierbij gesticht door de chemische fabrieken te Maarsse. De voorzitter verklaarde, dat dit grote probleem de voortdurende aandacht heeft van de Vechtcommissie en de Vereniging voor Vreemdelingenverkeer voor de Vechtstreek.

Niets meer aan de orde zijnde sloot de voorzitter de vergadering.

Tot zover het verkorte verslag van de jaarvergadering.

Op Dinsdag 11 Augustus 1959 had met 47 leden en introducé's de excursie plaats naar Kockengen, Ter Aa, Abcoude en Zuilen. De excursie heeft naar wij hopen de indruk bij de deelnemers achtergelaten, dat er in Niftarlake al veel verricht is voor het behoud van onze historische monumenten, waarvoor wij zeer erkentelijk zijn. Desalniettemin valt er op dit gebied nog heel veel te doen.

Op 12 Augustus 1959 overleed te Wapenveld ons erelid en bestuurslid Dr. Mr. J. W. Verburgt. In 1912 werd door Ds. Verburgt de stoot tot de oprichting van ons genootschap gegeven. In de eerste ledenvergadering d.d. 13 Juni 1912 werd hij tot eerste voorzitter gekozen, welke functie door hem onafgebroken tot 1947 is vervuld. In de vergadering van 13 Juni 1947 trad hij wegens zijn hoge leeftijd als voorzitter af, waarna hem spontaan het erelidmaatschap werd aangeboden. In de loop der jaren zijn vele artikelen van zijn hand in het Jaarboekje verschenen, waarbij wij mogen herinneren aan die over de Vechtstreek in het algemeen en aan die betreffende de gemeenten Abcoude, Breukelen, Muiden, Nigtevecht, Tienhoven en Zuilen. Ons genootschap is hem wegens zijn vele verdiensten grote dank verschul-

XIII

digd. Een levensbericht van hem werd in het Jaarboekje 1959 opgenomen.

Het ledental van het Genootschap onderging het afgelopen jaar enige vermindering door vertrek, overlijden en bedanken; het bedroeg aan het einde van het verslagjaar 265. Wij doen een beroep op de leden om dit verlies door ledenwerving weer in te halen, zo zelfs, dat wij ons weer in een aanwas kunnen verheugen.

Martini Buys.

STAAT VAN ONTVANGSTEN EN UITGAVEN

Boekjaar 1959.

<i>Ontvangsten:</i>	<i>Uitgaven:</i>
Batig saldo 1958	Kosten Jaarboekje 1958
f 1.736.91	f 716.36
Contributies	Onkosten: porti, drukkosten enz. „
1.086.—	85.64
Verkochte jaarboekjes	Bijdrage Commissie voor de Vecht
22.50	en O. en W. Plassengebied
Excursies 1957/8	100.—
26.—	Bibliotheek
Rente 1959	36.85
39.70	Inkoop oude jaarboekjes
	65.—
	Batig saldo
	1.907.26
	<u>f 2.911.11</u>
	<u>f 2.911.11</u>

De penningmeester:

G. J. Weyland.

Excursieverslag 1960

Het leek wel of onze leden er een voorgevoel van hebben gehad, dat de weergoden ons op de excursie van 5 Juli 1960 naar Alkmaar lelijk in de steek zouden laten, want het aantal deelnemers was ditmaal wel bijzonder klein. Het rijden van de autobus door de Vechtstreek bleek ook al geen grote stimulans tot deelneming van de Vechtstreekbewoners te zijn geweest.

Wat het ook zij, na een voorspoedige rit, over de brug bij Schellingwoude, van waaraf men een heerlijk uitzicht op het IJ heeft, bereikten we het bezienswaardige stadje Monnikendam, waar in restaurant Stuttenburg een korte rust voor een kopje koffie werd gehouden. Vervolgens werd door de Noordhollandse droogmakerijen naar Alkmaar gereden. De grote langs de weg gelegen boerderijen, opvallend door een geheel andere vorm dan die in het Utrechtse gebied, geven een indruk van de welvarendheid van deze streek.

Bij de binnenkomst in Alkmaar bleek ons, dat ook hier het parkeerprobleem niet eenvoudig is. De verschillende nog aanwezige grachten geven de stad een aanblik, die men van menige oude Hollandse stad nog zo gaarne zou zien.

Zonder in vele bijzonderheden te vervallen, willen we, alvorens het verslag voort te zetten, eerst iets uit de geschiedenis van de stad vertellen.

Reeds in de elfde eeuw stond er te Alkmaar een kapel, die onderhorig was aan de kerk van Heiloo en later een zelfstandige parochiekerk werd. Hieruit blijkt, dat er dus toen een kleine nederzetting was, gelegen op het uiteinde van een rug geestgronden, waarvan de latere Grote Kerk het middelpunt vormde; dit punt was voor de Hollandse graven van bijzondere betekenis voor de onderwerping der Westfriezen. Men neemt aan, dat de naam Alkmaar moet worden verklaard door de aanwezigheid ten oosten van de stad van een poel of moeras, waar alken (een vogelsoort) broedden. Ten koste van deze poel heeft de stad zich

al spoedig uitgebreid toen zij een klein marktcentrum voor het omringende gebied werd: belangrijk genoeg echter om haar ambacht in 1254 uit het platteland te lichten door het verlenen van stadsrechten, waarbij Haarlem de moederstad was.

In de Middeleeuwen ontleende de stad haar belang voornamelijk aan de vele binnen haar muren wonende reders en vissers met daarnaast een bescheiden maar veelzijdige nijverheid, zoals men die in vrijwel iedere stad vond. Na de grote crisis in het laatst van de vijftiende eeuw kwam de stad geleidelijk opnieuw tot grote welvaart. Zij had een groot aandeel in de vorming van de grote droogmakerijen en ontwikkelde zich tot het bloeiende agrarische centrum van het Noordhollands Noorderkwartier.

Uit de tijd van het beleg door de Spanjaarden in 1573 dagtekent de uitbreiding van de stad en van haar versterkingswerken (ontwerp en plannen van Adriaen Anthonisz); de plattegrond is van een zeer regelmatige aanleg. Pas na 1890 begon de uitbouw van de stad buiten haar singels. De hartader van de stad wordt echter nog steeds gevormd door de Langestraat, in de Middeleeuwen de Breestraat geheten. Het ligt voor de hand, dat de overgang van deftige regentenstraat tot winkelstraat aan het straatbeeld geen goed heeft gedaan; alleen het raadhuis staat er nu nog als een eenzame herinnering aan de oude tijd.

In de Langestraat stapten wij uit de auto en konden wij, recht tegenover het raadhuis staande, een goed overzicht op de lange gevel hebben. Deze gevel bestaat uit twee gedeelten: het oostelijke gedeelte met het bordes en geflankeerd door de slanke toren is uit de late gotiek (helaas geheel vernieuwd); het westelijke smallere deel is toegevoegd in de klassieke trant van het einde der zeventiende eeuw (1694) en draagt een kroonlijst met attiek, terwijl twee beelden voorstellende de Waarheid en de Gerechtigheid zijn aangebracht boven de bergstenen portiek. Hierboven bevinden zich de wapens der in het bouwjaar regerende burgemeesters.

Na de brand in 1508 werd het raadhuis hersteld en vermeerderd met een burgemeesters- en een schepenzaal. Op de plaats van het daarbij aansluitende stedelijk museum stond vroeger het mannengasthuis.

In de grote zaal van het raadhuis — vroeger de zetel van verschillende regeringscolleges — werd ons gezelschap met een welkomstwoord door de burgemeester Mr. H. J. Wytema ont-

vangen, hetwelk door onze voorzitter uitvoerig werd beantwoord. Het behoeft geen verwondering te wekken, dat de befaamde plannen tot demping van de stadsgrachten op aller lippen lagen. Gelukkig zijn deze plannen nu van de baan. Na de gastvrije ontvangst en een vluchtige bezichtiging van het inwendige van het gebouw, waarbij wij duidelijk konden zien, dat er van de oude inrichting door de ingrijpende herstellingen vrijwel niets meer over is, spoedde het gezelschap zich te voet door een zijstraat van de Langestraat langs het Hofje van Sonoy naar het restaurant Centraal, waar de koffietafel voor ons klaar stond.

Ook het Hof Sonoy is waard hier met een enkel woord te worden aangeduid. Oorspronkelijk gebouwd om dienst te doen als begijnhof, kwam het door de Hervorming vacant, zodat het in 1576 door de gouverneur van het Noorderkwartier Diederick van Sonoy kon worden betrokken. Daarna kwam het aan de familie Bardes, welker wapen zich nog in de toegangspoort bevindt. Thans is het in gebruik als oude mannen- en vrouwenhuis en het bevindt zich gelukkig nog in goede en aantrekkelijke staat. Het is te begrijpen dat een stad als Alkmaar vroeger talrijke hofjes heeft gehad, waarvan nu nog de genoemde hof en de provenhuizen van Nordingen en van Wildeman als bezienswaardigheid over zijn.

Het einde van de koffietafel betekende een snelle vlucht tussen de regendruppels door naar de Grote of Sint Laurenskerk. Oorspronkelijk stond hier een dubbelkerk, gewijd aan Sint Laurentius en aan Sint Matthias, beiden heiligen, die als martelaren het leven voor hun geloof hebben gegeven.

In de kerk werden wij ontvangen door de hoofd-koster, die ons eerst geleidde naar de ruime consistoriekamer, vroeger als sacristie in gebruik, waar hij een uitvoerige inleiding tot de geschiedenis van de kerk en de bezichtiging van haar interieur gaf. De consistoriekamer is al een bezichtiging waard. Behalve een Renaissance-betimmering en banken valt de ornamentale beschildering van het houten tongewelf op, waaraan later de wapens van Alkmaar, Delft, Oudewater, Holland en Karel V werden toegevoegd. De ramen zijn er beglaasd met mooi modern gebrandschilderd glas in lood.

Na de inleiding begon de rondgang door de kerk, waarbij de deelnemers met veel belangstelling met het rijke interieur kennis maakten. Ook de aanblik van het gebouw zelf in zijn schoon-

heid is een genot voor het oog. De bouw van de laatgotische kruisbasiliek werd begonnen in 1470, nadat een oudere kerk door instorting van een nog onvoltooide toren zwaar was beschadigd en gesloopt. Meester Anthonis Keldermans uit Mechelen was de leider van de nieuwe bouw; het behoeft dan ook geen verwondering te wekken, dat deze nieuwe kerk een der zuiverste stalen van de Brabantse gotiek in Holland is geworden. Wegens de slappe bodem heeft de bouwmeester evenwel het midden- en dwarsschip, alsmede het middenkoor niet met steen durven overwelden. Door de lichte zuilen en de bijzonder grote ramen maakt de kerk een ruime en elegante indruk.

Aan de inrichting van de kerk hebben bekende kunstenaars hun krachten gegeven. Zo vervaardigde Maerten van Heemskerck omstreeks 1540 een vijfzijdig altaarstuk voor het hoofdaltaar met episodien uit het leven van de heilige Laurens, dat na de Hervorming naar Zweden is verkocht. Boven het altaar prijkt nu weer, na een langdurig verblijf in het Rijksmuseum, de gewelfschildering van het Laatste Oordeel door de Meester van Alkmaar. Deze schilderde in 1504 ook het vermaarde schilderij „De zeven werken van barmhartigheid” uit de kerk afkomstig, dat nu in het Rijksmuseum te zien is. Jacob van Campen maakte het ontwerp voor het prachtige grote orgel, dat in de jaren 1641—1643 tot stand kwam. De buitenzijden van de orgelluiken werden door Cesar van Everdingen beschilderd met de Triomf van David. Daarenboven is er in het koor nog een klein bijzonder mooi orgel uit het jaar 1511, dat een der oudste nog bespeelde orgels in Nederland is. Hiervan zijn de panelen beschilderd met verschillende wapens.

In de kooromgang staat, helaas min of meer verwaarloosd, de merkwaardige zestiende-eeuwse tombe, die eens de ingewanden dekte van de in 1296 vermoorde graaf Floris V. Aan een der wanden van de Zuiderdwarsbeuk hangt een bord met een latijnse tekst ter herinnering aan het ontzet van Alkmaar op 8 oktober 1573; het enige wapenfeit, waarbij Alkmaar een grote invloed op de loop der Nederlandse geschiedenis heeft gehad. Onder een memoriaal uit 1605, waarop de geschiedenis van de kerk in dichtvorm is beschreven, ligt de koperen grafplaat, waaronder begraven ligt het echtpaar Palinck-Van Foreest. Het ware te wensen, dat deze plaat, nu nog in goede staat verkerende, beter zou worden beschermd tegen slijtage, omdat deze uiterst

zeldzaam zijn. Zoals vroeger veel voorkomend geeft het opschrift op deze prachtige plaat de bezoeker de volgende wijze les mee: „Wij waren als ghi, nu ligghen wij hier; Denckt om sterven, ghy en weet niet hoe schier wat is op deser werelt bedreven; Als eene roock is des menschen leven’.

Midden in het schip staat de preekstoel met doophek uit het jaar 1665, een mooi staaltje van zeventiende-eeuwse meubelkunst, dat allerbekoorlijkst afwisselend voorzien is van gebeeldhouwde pelikaantjes en van leeuw-tjes houdende het stads-wapen. Deze pelikaantjes symboliseren Christus, die Zijn bloed voor de mensheid vergoten heeft. Symboliek vinden wij ook op deurtjes van de banken van ouderlingen en diakenen, waar de symbolen van Geloof, Hoop en Liefde zijn vertegenwoordigd.

Ondanks het vele, dat in de verwarring van de zestiende eeuw en van de Franse tijd en nog daarna vernield en verwijderd is, valt het, door het vele, dat er in deze kerk van de oude inrichting nog is overgebleven, op, dat de Christelijke symboliek in de kerken altijd overvloedig is toegepast. Zowel de overheid als de burgers zelf spanden zich tot het uiterste in om van de kerk een indrukwekkend middelpunt van het geloofs- en het intellectuele leven te maken. Zo is hier zelfs de oude stedelijke librie tegen het zuiderdwarspand aangebouwd. Dat men daarbij meestal plannen maakte, die de financiële draagkracht verre te boven gingen is ook hier weer gebleken, daar men aan het bouwen van een kerk-toren nooit is toegekomen. De westgevel is slechts bedoeld als tijdelijke afsluiting. Als vergoeding voor dit gemis heeft men misschien wel het grillig versierde portaal tegen het midden van de kooromgang gebouwd. De Alkmaarders hebben zich verder tevreden moeten stellen met het houten kruis-orentje, dat in 1688—1689 verrijkt werd met een klokkenspel van Melchior de Haze, nadat hij tevoren al een klokkenspel voor de waag geleverd had.

Voor het verlaten van de kerk werd onze aandacht nog getrokken door de mooie vroeg-renaissance afsluiting van de doopkapel, die afkomstig heet te zijn van de rentmeester van de graaf van Bourgondië, die grond aan de kerk afstond en daarmee het recht verwierf een eigen kapel te mogen hebben.

De regen liet helaas een gezamenlijke wandeling door de stad niet toe en het rijden met de bus is wegens de nauwe straten geen genoegen. Wij hebben echter niet verzuimd nog een bezoek

te brengen aan de waag, al moesten wij de drukte van de kaasmarkt er bij denken.

Wie Alkmaar zegt denkt aan de kaasmarkt en daar de waag hiermede onafscheidelijk verbonden is, willen wij nog iets van het waaggebouw vertellen. Oospronkelijk stond hier het Heilige Geesthuis, een gasthuis met kapel, waartegen in de zestiende eeuw een waag of weeghuis is geplaatst. Na 1566 werd het Heilige Geesthuis verplaatst en de vrijkomende ruimte geheel voor de waag bestemd; de veldwinnende Hervorming zal hiertoe ook wel meegewerkt hebben. Buitendien werd in 1581 het waagrecht, dat tot de grafelijke rechten behoorde, door de staten van Holland als rechtsopvolgers van de Hollandse graven aan de stad gegeven, die nu spoedig tot verbouwing overging (1582). De toren van het Heilige Geesthuis werd afgebroken en in de plaats daarvan een nieuwe hogere toren naar ontwerp van Pieter Cornelisz. Kunst gebouwd (1597—1599), die sterk aan de toren van de Oude Kerk in Amsterdam doet denken.

Terugkerende naar de autobus werd onze aandacht nog menigmaal getrokken door verschillende verstrooid door de stad staande oude gevels uit de 16e en de 17e eeuw, die gelukkig gespaard zijn gebleven; zij herinneren ons er pijnlijk aan, dat er veel schoons verdwenen en weinig schoons voor teruggekomen is.

Om vier uur werd de terugtocht aanvaard, over de grote weg langs de bossen van Heilo tot dicht bij de Velzer tunnel, waar er gelegenheid tot theedrinken was. Na de Velzer tunnel begon de distributie der deelnemers, die naar wij hopen de indruk hebben gekregen, dat dank zij de stromende regen de excursie wel nat maar niet in het water gevallen was.

Martini Buys.

75 Jaar kaasmarkt te Breukelen

Het was Vrijdag 5 Augustus 1960. Na weken achtereen somber en nat weer begon deze dag met stralende zonneschijn, wat juist die dag voor Breukelen buitengewoon van pas kwam om met plezier het feest van de 75 jaren oude kaasmarkt te kunnen vieren.

Het ongestadige weer van deze zomer had het kaasmarkt-comité dan ook van te voren veel zorgen gegeven want een uitgebreid feestprogramma was er op ingesteld juist in de vakantietijd veel publiek naar Breukelen te lokken.

Toen om 9 uur, het tijdstip waarop de markt begint, door marktmeester G. v. Os de bel werd geluid was er een zeer talrijk publiek aanwezig hetwelk verrast was door de versiering van de markt met een erepoort en veel vlagvertoon. Ook de kaasproducenten lieten zich van de goede kant zien door hun kaas ter markt te brengen met prachtig versierde wagens en velen, die zich in de kledij van 75 jaar geleden hadden gestoken.

De ruime mooie kaasmarkt was dan ook geheel gevuld met wagens met kaas, kaashandelaren en een massa mensen, die allen in een vrolijke stemming waren, verrast door het kleurrijke aspect.

Met een korte speech opende Burgemeester Bijleveld deze feestmarkt. Om de historie niet te verwaarlozen vroeg hij na de opening enkele historische figuren voor de microfoon te komen o.a. de heren J. D. Bastert, wien het welzijn van de Vechtstreek zeer ter harte gaat, J. Molenkamp, die zeer vele jaren een belangrijk koper van de te Breukelen aangevoerde boerenkaas is geweest en T. de Wit, laatstgenoemde een marktknecht die hielp de wagens kaas van de markt naar de kaaswaag te brengen. Hem werd door de voorzitter van het comité een kist sigaren aangeboden, dit namens de kaashandelaren die wekelijks de markt te Breukelen bezoeken voor het inkopen van de kaas.

Breukelen bezit, op Bodegraven na, de oudste kaasmarkt, die werd opgericht 1 mei 1885. Toen werd voor het eerst de bel geluid als teken van aanvang en ging de verkoop door producent en inkoop door de kaashandel zijn interessant spel van loven en bieden beginnen, hetwelk nu na 75 jaar nog steeds wordt bekrachtigd door handklap, iets waar het publiek dat op elke kaasmarkt vertegenwoordigd is, met belangstelling naar kijkt en in de zomer een geliefd objekt is voor foto- en film-opname van toeristen en vakantiemensen.

Dat zuivel verwant is aan de landbouw kwam wel duidelijk uit in het feestprogramma van 5 Augustus j.l., want behalve het feest van de markt was er ook een kaaskeuring, een veetentoonstelling, een ringstekerij en een ruitfeest waaraan alle rijverenigingen uit de Vechtstreek deelnamen. 's Avonds hebben 120 muzikanten het feest luister bijgezet met een mars door het dorp, terwijl in het park Boom en Bosch met een taptoe het feest werd besloten.

De pers had in Breukelen een goede dag, hetwelk wel is gebleken uit het commentaar dat de dagbladen hebben geleverd.

Ja, de boerenkaas is nog steeds een gevraagd produkt vanwege de perfecte smaak en de handel betaalt hiervoor ook altijd aanmerkelijk meer dan voor fabriekskaas, maar het zelfkazen schijnt z'n hoogtepunt voorbij te zijn, nu door de boeren de melk veelal aan de fabriek wordt geleverd. Maar, en dat is een verheugend teken, de zelfkazers beweren toch dat kaasmaken op de boerderij praktisch altijd winstgevend is en meer revenuen geeft dan het verkopen van de melk.

Dat dit edele produkt waarvan Holland in de wereld een goede naam heeft, nog heel lang ook op Breukelen's markt verhandeld moge worden zal zeer zeker de wens van velen zijn.

H. Kroon.

De Voetangel

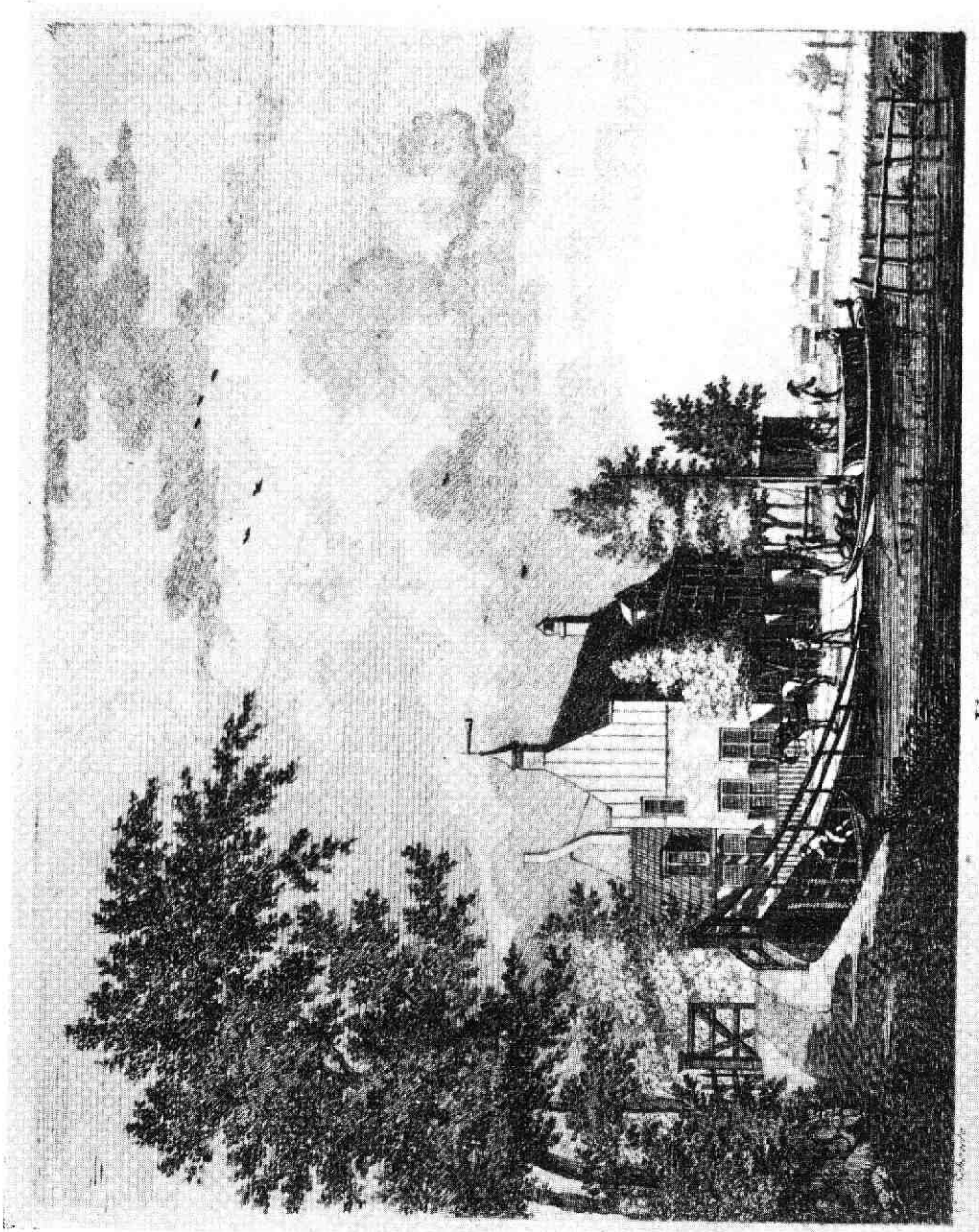
De verbetering van de communicatie tussen Amsterdam en Utrecht maakte sedert de aanvang van de 17de eeuw een punt van ernstige overweging tussen de besturen dier beide steden uit. Tengevolge daarvan werd door deze op 15 april 1626 te Utrecht en op 25 april d.a.v. te Amsterdam goedgekeurd een accord tot de aanleg van een Zandpad en Wagenweg tussen de twee steden van Breukelen tot Ouderkerk¹⁾, waarop op 15 juni 1626 door de Staten van Holland en West-Vriesland octrooi werd verleend²⁾. Beide partijen kwamen tevens bij speciale akte overeen, dat het aan de steden vrij zou staan, de Staten der Provincie in haar plaats te doen treden, indien de Staten het werk zouden uitvoeren volgens het getroffen accord. Daar de Directie van het Zandpad van de aanvang af tot 1863 toe, gevoerd is door gecommiteerden, door de Staten van Utrecht en de Stad Amsterdam benoemd, is aan te nemen, dat het Utrechtse gedeelte van het Zandpad door de Provincie of tenminste met haar hu'p, is aangelegd. Op 13 oktober 1630 werd tussen de regering van Amsterdam en de Staten van Utrecht een accord gesloten aangaande de visitatie van het Zandpad. Sedert 1863 werd de Directie over het Zandpad rechtstreeks door Gedeputeerde Staten van Utrecht en Burgemeester en Wethouders van Amsterdam gezamenlijk gevoerd³⁾.

Het Zandpad tussen Breukelen en Ouderkerk neemt een aanvang in het dorp Breukelen, bij de brug over de Vecht aldaar en is van daar af gelegen op de rechter Vechtoever tot aan de brug van het fort te Nieuwersluis. Van Nieuwersluis loopt het verder langs de Noordzijde van de Nieuwe Vaart of Wetering naar de Angstel, langs welk water het verder loopt tot het zich te Loenersloot aansluit aan de grote weg tussen Utrecht en Amsterdam; het volgt die weg tot aan de brug te Baambrugge, alwaar

¹⁾ Ook zou een Zandpad Breukelen—Hinderdam worden aangelegd.

²⁾ Noordkerk, Handvesten van Amsterdam, eerste stuk, blz. 437.

³⁾ Zie besluit van Burgemeester en Wethouders van Amsterdam van 11 juni 1863.

de herberg de VOETANGEL.

W. G. 1877

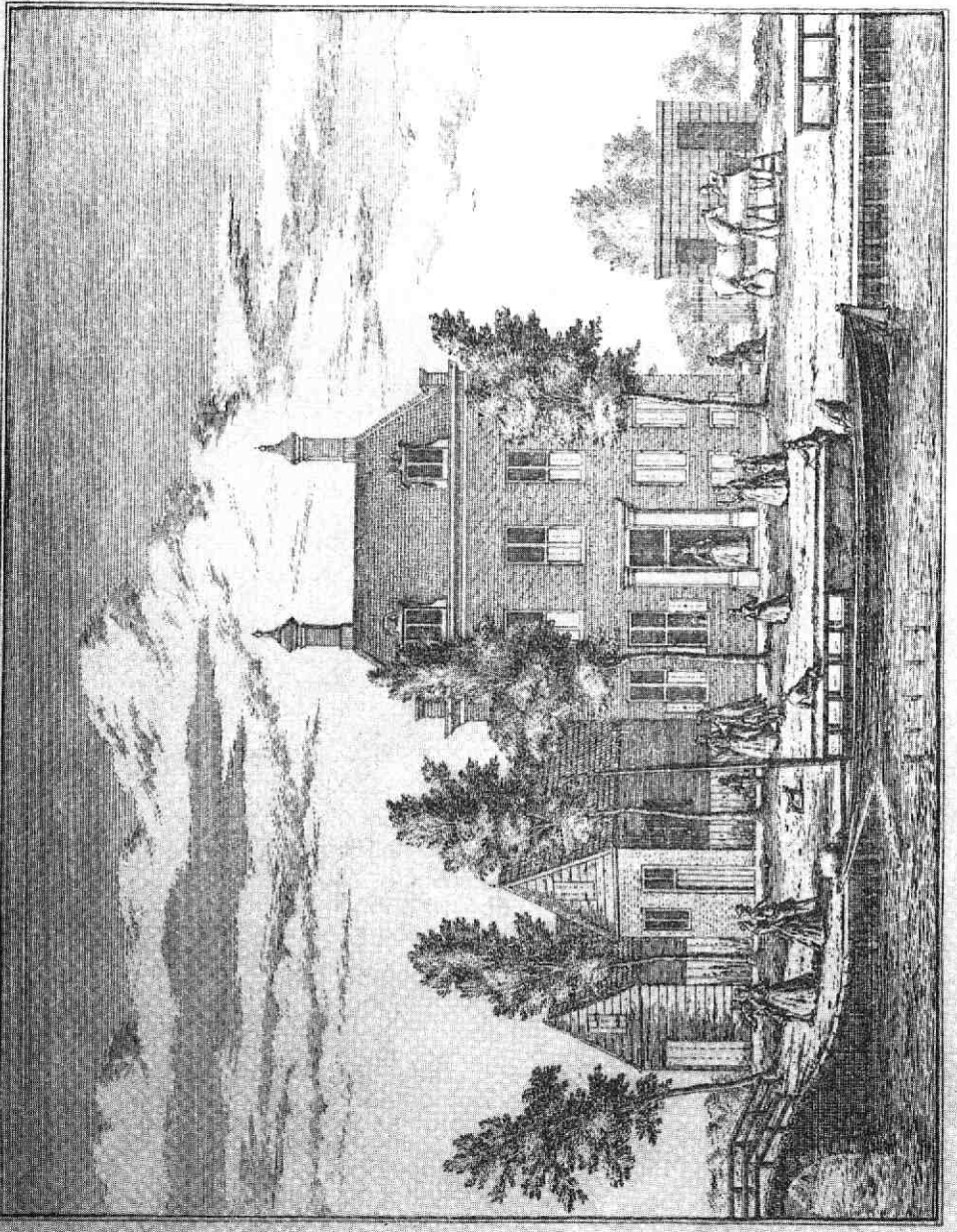
het deze verlaat om de vroegere rijweg langs een bocht van de rivier te volgen om zich daarna te Klein-Baambrugge weer daarmee te verenigen. Een eind verder voortgaande tot bij de hofstede Beek-en-Gein, wijkt het Jaagpad weder van de grote weg af en volgt daar opnieuw de vroegere rijweg langs een bocht van het vaarwater, totdat het zich weder op ongeveer 600 meter afstand van Abcoude met die weg verenigt, waarna het die weer verlaat bij de zg. Hulksbrug te Abcoude. Van dat punt is langs Abcoude het Jaagpad gelegd op het waterkeringsdijkje tot aan de noordelijke ophaalbrug (Hein Kuitenbrug) aldaar. Van deze brug loopt het Jaagpad gescheiden van de rijweg tot op ongeveer 400 meter beneden de brug, alwaar het zich weder aan de rijweg sluit, die tot aan de brug over de Waver bij de Voetangel, gelegen is op de afsluitdijk van de Holendrecht-polder⁴⁾. Van de brug over de Waver tot de Kerkbrug te Ouderkerk ligt het Jaagpad op de afsluitdijk van de Rondehoepsolder. Slechts twee gedeelten daarvan zijn op zichzelf gelegen, die alleen met de uiteinden aan de rijweg aansluiten⁵⁾.

De Voetangel was herberg en tol ter plaatse waar Bullewijk, Holendrecht en Waver samenkomen. Voetangels zijn ijzeren voorwerpen met scherpe punten of ook wel plankjes, waar de spijkerpunten doorheen geslagen zijn. Men legde ze bij vestingen om de nadering van de vijand te bemoeilijken. De tol werd gezien als een belemmering, een voetangel voor de reizigers. Van de tol ging de naam over op de herberg, want de tolgaarder, al mocht men hem een Niemandsvriend (naam van een dergelijk huis bij Sliedrecht)⁶⁾ heten, had toch gaarne voor het geld van

⁴⁾ De polderkade van Ouderkerk tot de Voetangel was in 1702 ten behoeve van het zandpad verhoogd ingevolge accoord van gecommiteerden met de poldermeesters van de Rondehoep van 19 augustus. Tussen de Voetangel en Abcoude werd de weg verbreed en verhoogd volgens accoord van gecommiteerden en ingelanden van 19 oktober 1703. Zie Dr. P. Scheltema, Inventaris van het Amsterdamsche archief, tweede deel, Amsterdam 1870, blz. 233.

⁵⁾ Rapport der Raads-commissie, benoemd in de vergadering van 31 mei 1871, ten einde een onderzoek in te stellen omtrent de wenselijkheid van het behoud of van de opheffing van het beheer, van de zijde van de gemeente Amsterdam op het Zand- en Jaagpad tussen Breukelen en Ouderkerk uitgeoefend, uitgebracht op 31 mei 1872 (Gemeentebld van Amsterdam 1872, afdeling I, blz. 309—320).

⁶⁾ Mr. J. van Lennep en J. ter Gouw, De Uithangtekens in verband met Geschiedenis en Volksleven beschouwd (eerste druk in twee delen, Amsterdam 1868, tweede druk in drie delen, Leiden 1888): Geschiedenis der uithangtekens vóór de zestiende eeuw.

Le Tollhuis (ou péage) et Auberge de Votangel. || Het Tollhuis en Herberg de Votangel.

de schipper, voerman of reiziger een verkwikking over. Per trekschuit reizende zullen we echter niet langer dan een kwartier gebruik kunnen maken van de gastvrijheid van de tolgaarder-herbergier. Immers artikel 5 van de ordonnantie van 26 januari 1776 bepaalde:

De schippers zullen zich aan de Roodebrug en de Beerebyl niet langer mogen ophouden dan nodig is om de zich aldaar bevindende passagiers in te nemen, en aan de Nieuwersluis en Voetangel niet boven een kwartier uurs; in welke tijd de tollenaars hen ook zullen moeten voorthelpen. ⁷⁾

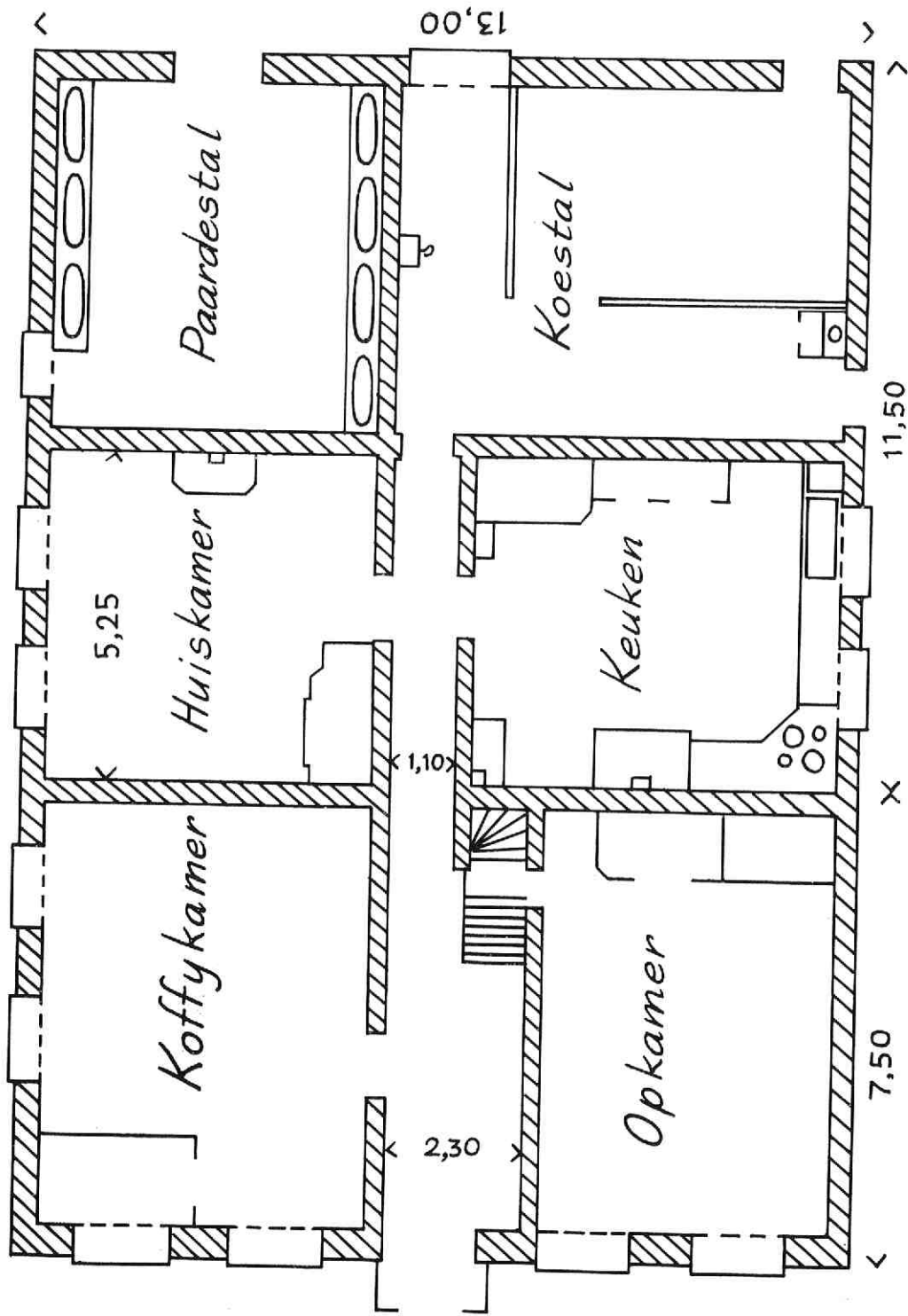
Het huis de Voetangel, dat volgens Van der Aa reeds ten tijde van het graafelijk bestuur werd vermeld ⁸⁾, was sedert de aanleg van het Zand- en Jaagpad Breukelen—Ouderkerk tolgaarders woning, uitspanning, logement en herberg, verpacht door de commissarissen van het Zandpad. Toen de pachter zijn verplichtingen niet nakwam, leidde dit in 1742 en 1743 tot een proces tussen de commissarissen en C. en W. Eijkenberg, die zich voor de pachtpenningen borg hadden gesteld. In het begin der 19de eeuw zijn Eleutherophilos ⁹⁾ en Christemeyer ¹⁰⁾ de Voetangel per trekschuit gepasseerd.

⁷⁾ Tweede vervolg van de Handvesten der Stad Amstelredam, blz. 273.

⁸⁾ A. J. van der Aa, Aardrijkskundig woordenboek der Nederlanden, Gorinchem 1839—1851 s.v.

⁹⁾ Eleutherophilos, Vertraute Briefe während eines Durchflugs durch einen Theil der nördlichen Provinzen des Königreichs der Niederlande im Sommer des Jahr 1817 in topogaphischer, historischer, politischer, literarischer und religiöser Hinsicht an einen Freund geschrieben. Germania (Mannheim), 1818, S. 100. Over de auteur (P. A. H. J. Strick van Linschoten) schrijft Dr. S. van der Linde in 1000 jaar dorpsleven aan de Vecht, Loenen 1954, op blz. 125: Deze politieke lastpost kan het met de koers, die ons land vaart, heel niet eens zijn en dat is heel zeker zijn goed recht. Jarenlang woont hij dan in Duitsland, maar in 1817 kan hij het niet laten, zijn vaderland nog eens te bezoeken. Onder de naam van Eleutherophilos (= vrijheidsvriend) schrijft hij de „Vertrouwelijke brieven”.

¹⁰⁾ Jan Bastijaan Christemeyer, eigenlijk Chrisselmeyer geheten, geboren te Amsterdam 18 april 1794, overleden aldaar 1 januari 1872, was tot 1851 ambtenaar bij het provinciaal bestuur van Utrecht. Zijn bijdragen tot de topografie van de provincie Utrecht hebben nog steeds waarde. De hier bedoelde passage staat in Het Lustoord tusschen Amstel en Grebbe en elders in het Sticht van Utrecht, eerste deel, nieuwe uitgave, Leiden z.j. blz. 19—20. Blijkens het op blz. 142 van het in dezelfde band opgenomen tweede deel vermelde tweede eeuwgetijde van de stichting der Utrechtse hogeschool moet het boek in 1836 geschreven zijn.

Plattegrond van „De Voetangel” in 1852
 (G. A. Amsterdam, Secr. Afd. Financiën 1852 No 1459)

Omstreeks het midden van de 19de eeuw begon het huis de Voetangel enige gebreken te vertonen, hetgeen er toe leidde, dat in 1852 werd overwogen het gebouw voor afbraak te verkopen of wel de bovenverdieping af te breken en het dak te plaatsen op de benedenverdieping. Er werd toen een eenvoudige tekening van het huis gemaakt, waarop zowel de voor-, zij- en achtergevels als de plattegrond der benedenverdieping zijn aangegeven. ¹¹⁾ Op 25 september 1858 bracht de Amsterdamse stadsarchitect B. de Greef Jzn. aan de wethouder belast met de Publieke Werken rapport uit over de toestand van het huis de Voetangel. Uit dit rapport blijkt, dat het gebouw zich toen over het algemeen in goede staat bevond en de geconstateerde gebreken niet zozeer het gevolg waren van verval of ouderdom, als wel van te weinig zorg bij het uitvoeren van herstellingen. Met betrekkelijk geringe kosten kon het huis weer in goede staat worden gebracht. ¹²⁾

Tot 1874 lag bij de Voetangel over de Waver een hoge stenen brug met een tolhek in het midden. Blijkens het rapport van 7 augustus 1852 ¹³⁾ werden de kosten voor het jaarlijks onderhoud van deze brug, het tolhek en de leuningën daarbij inbegrepen, geschat op f 30,—. Toen volgens de bij Koninklijk Besluit van 7 maart 1870, no. 2, verleende concessie begonnen was met de droogmaking van de plassen in de Ronde Venen onder Mijdrecht, waren de vaste bruggen bij de Voetangel en de Stokkelaar een belemmering voor het toenemende verkeer over de Waver. De Maatschappij tot droogmaking van plassen in de Ronde Venen nam de brug bij de Voetangel over van de Directie van het Zand- en Jaagpad en de brug bij de Stokkelaar van de gemeente Amsterdam. De eerste werd vervangen door een ophaalbrug, de tweede door een draaibrug. ¹⁴⁾ De tolboom bij de Voetangel werd geplaatst bij de ophaalbrug aan de zijde van het huis de Voetangel. Met de bediening van de brug werd een brugwachter vanwege de Maatschappij tot droogmaking belast. Een

¹¹⁾ Gemeente-Archief Amsterdam, secretarie-afdeling Financiën 1852, no. 1459.

¹²⁾ Gemeente-Archief Amsterdam, secretarie-afdeling Financiën 1858, no. 2525.

¹³⁾ Zie noot 11.

¹⁴⁾ Gemeente-Archief Amsterdam, secretarie-afdeling Financiën 1873, no. 3596 en 1874 nos. 820 en 1609.

huisje zou voor hem in de tuin van het huis de Voetangel gebouwd worden. De pachter van de Voetangel, J. Klaarmond, had verklaard ongezind te zijn zich met de bediening van de beweegbare brug te belasten. Volgens de overeenkomst van 20, 23 en 28 oktober 1873 droegen commissarissen van het Zand- en Jaagpad, zoals Gedeputeerde Staten van Utrecht en Burgemeester en Wethouders van Amsterdam te zamen gewoonlijk genoemd werden, jaarlijks *f* 65,— bij in de kosten van het onderhoud van de Waver- of Voetangelbrug. De aanspraak, die de N.V. Maatschappij tot droogmaking van plassen in de Ronde Venen aan deze overeenkomst ontleende, is later overgegaan op het waterschap Groot Mijdrecht.

De Wet van 28 juni 1881, S. 97, houdende wettelijke bepalingen tot regeling van de kleinhandel in sterke drank en tot be-teugeling van openbare dronkenschap (Drankwet), trad volgens art. 31 in werking op 1 november 1881. De volgens art. 1 voor de verkoop van sterke drank in het klein vereiste vergunning van Burgemeester en Wethouders werd volgens art. 3 sub 9 geweigerd, indien de verzoeker was tolgaarder, brug- of sluiswachter. Art. 4 opende echter de mogelijkheid voor Gedeputeerde Staten om vrijstelling van dit verbod te verlenen, na Burgemeester en Wethouders te hebben gehoord. De pachter van de tol met de daaraan verbonden herberg aan de Voetangel, K. Timmer, verzocht om deze vrijstelling, o.m. aanvoerende, dat tol en herberg niet meer dan *f* 1400,— à *f* 1500,— waard waren, de tol zonder tapperij slechts \pm *f* 1000,—, en hij de laatste jaren reeds \pm *f* 600,— had bijgepast. Te minder kon er bezwaar tegen de vrijstelling gemaakt worden, meende hij, daar er tussen Abcoude en de Voetangel geen enkele tapperij bestond. Burgemeester en Wethouders van Amsterdam ondersteunden het rekest van Timmer bij hun missive aan Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van 28 februari 1882.¹⁵⁾ Bij schrijven van 8/13 maart 1882 deelden Gedeputeerde Staten aan Burgemeester en Wethouders van Amsterdam mede, dat zij de door Kors Timmer verzochte vrijstelling van art. 1 van de Drankwet hadden verleend van 1 mei 1882 tot en met 30 april 1883.¹⁶⁾

¹⁵⁾ Gemeente-Archief Amsterdam, secretarie-afdeling Financiën 1882, no. 775.

¹⁶⁾ Als boven, no. 978.

De Directie van het Zandpad overwoog in die jaren aan de Voetangel een nieuwe tolgaarderswoning te bouwen, waarin niet zou mogen worden getapt. Het oude huis, te groot om enkel tot tolgaarderswoning te dienen, zou dan verkocht kunnen worden. De tolrechten te Nieuwersluis en aan de Voetangel geheven van alle schepen, die op eerstgenoemde plaats door de sluis en op laatstgenoemde plaats langs de Waverbrug voeren, gingen omstreeks 1880 minder opbrengen dan vroeger, tengevolge van de invoering van de stoomsleepdienst, die vele kleinere schepen, welke vroeger de Angstel passeerden, via Weesp naar Amsterdam bracht.

Op 10 mei 1882 besloot de gemeenteraad van Amsterdam, gezien de voordracht van Burgemeester en Wethouders van 21 april 1882, strekkende om over te gaan tot de verkoop van het, tot de administratie van het Zand- en Jaagpad van Breukelen naar Ouderkerk behorende, huis de Voetangel, nabij de Waverbrug, en tot de bouw van een nieuwe tolgaarderswoning aldaar, om Burgemeester en Wethouders te machtigen gezamenlijk met Gedeputeerde Staten der Provincie Utrecht het huis de Voetangel c.s. in het openbaar of wel onderhands te verkopen, tegen zodanige prijs als aan hen aannemelijk zal voorkomen, en, indien deze verkoop plaats had, een nieuwe tolgaarderswoning naast de oude te doen bouwen, waarvan de kosten uit de opbrengst van bedoelde verkoop zouden worden bestreden, terwijl het overblijvende verantwoord zou worden op de rekening der administratie van het Zand- en Jaagpad. Op 12 juli 1882 namen de Staten van Utrecht een dergelijk besluit. Nadat Gedeputeerde Staten van Noord-Holland en de Koning hun vereiste toestemmingen verleend hadden op 17 mei en 31 juli 1882, belastten commissarissen van het Zand- en Jaagpad de notaris D. J. J. van Kempen te Abcoude met de verkoop.¹⁷⁾ Op 17 oktober 1882 verzocht de pachter Kors Timmer, die gehoord had van het plan het door hem bewoonde huis te verkopen, het voor f 5000,— te mogen kopen.¹⁸⁾ Zowel Burgemeester en Wethouders van Amsterdam als Gedeputeerde Staten van Utrecht achtten dit aanbod ten enenmale onvoldoende, daar de kosten van een nieuwe tolgaarderswoning op f 4000,— werden geraamd. Derhalve zou

¹⁷⁾ Als boven, nos. 2092, 3277 en 4013.

¹⁸⁾ Als boven, no. 4183.

de openbare veiling worden afgewacht ¹⁹⁾ en werd Timmer op 9 november kennis gegeven van de afwijzing van zijn verzoek. ²⁰⁾ Op 29 november had de openbare veiling van het huis de Voetangel te Abcoude ten overstaan van de notaris Van Kempen plaats. Het hoogste bod was f 3600,—. Burgemeester en Wethouders van Amsterdam deelden op 30 november 1882 aan Gedeputeerde Staten van Utrecht mede, de verkoop tegen die prijs niet te willen gunnen en blijkens hun schrijven van dezelfde dag, gebaseerd op het door hen de vorige dag ontvangen telegrafische bericht van notaris Van Kempen, wilden ook de Utrechtse heren nu weer een onderhandse verkoop beproeven. Uit hun brief blijkt tevens, dat Kors Timmer degene was, die de f 3600,— geboden had. ²¹⁾ De heer Van Kempen deed zijn best, maar hij kon op 15 januari 1883 niet meer berichten, dan dat K. Timmer het huis de Voetangel voor f 5000,— wilde kopen. En ook nu bestond er bij Burgemeester en Wethouders van Amsterdam generlei geneigdheid dit aanbod aan te nemen. ²²⁾ Besloten werd eerlang over te gaan tot een nieuwe verpachting der tolgeden, met verbod in de tolgaarderswoning sterke drank te tappen. ²³⁾ Gedeputeerde Staten van Utrecht hadden, blijkens hun schrijven aan Burgemeester en Wethouders van Amsterdam van 14 februari 1883, liever verkocht, maar wilden zich toch niet verzetten tegen het Amsterdamse standpunt. In een afzonderlijke brief wees de Utrechtse gedeputeerde Jhr. D. J. A. A. van Lawick van Pabst erop, dat betere tijden voor verkoop van de Voetangel niet meer aan zouden komen, immers „als het miljoenen-kanaal ²⁴⁾ komt, zonder tolheffing, dan is onze vaart dood. ²⁵⁾ Op 28 februari 1883 besloot de Amsterdamse gemeenteraad, op voordracht van Burgemeester en Wethouders van 21 februari, tot de nieuwe verpachting van de ontvangst der tolgeden, geheven wordende aan de Voetangel en nam er kennis van, dat Burgemeester en Wethouders geen gebruik hadden ge-

¹⁹⁾ Als boven, nos. 4266 en 4411.

²⁰⁾ Als boven, no. 4492.

²¹⁾ Als boven, nos. 4773 en 4775.

²²⁾ Gemeente-Archief Amsterdam, secretarie-afdeling Financiën 1883, no. 267.

²³⁾ Deliberatieboek van Heeren Burgemeester en Wethouders, 1883, deel I, blz. 76—77.

²⁴⁾ Het kanaal Amsterdam—Merwede.

²⁵⁾ Als noot 22, no. 709.

maakt van de hun bij raadsbesluit van 10 mei 1882 verleende machtiging tot verkoop van het huis de Voetangel. Op 2 april had de verpachting door de wethouder, belast met de Financiën, Jhr. Mr. W. Röell, op het stadhuis te Amsterdam plaats. Pachter werd Kors Timmer voor *f* 1700,— per jaar. De nieuwe pacht ging in op 1 mei 1883.²⁶⁾

Het raadsbesluit van 8 december 1915, genomen op voordracht van Burgemeester en Wethouders van 16 november, maakte een einde aan het gezamenlijk beheer door Gedeputeerde Staten van Utrecht en Burgemeester en Wethouders van Amsterdam van het Zand- en Jaagpad Breukelen—Ouderkerk. In het Gemeenteblad van 1915²⁷⁾ wordt uiteengezet wat er alzo vastzat aan de ontbinding van de sedert 1626 gevoerde gemeenschappelijke administratie. Een der gevolgen was de opheffing m.i.v. 1 mei 1916 van de tollén te Nieuwersluis en aan de Voetangel. Een ander was de verkoop van het huis de Voetangel, die op 20 april 1916 in genoemd gebouw zelve plaats had ten overstaan van de notaris H. H. de Haan uit Amsterdam. Het huis, bevattende: het voorhuis, grote gelagkamer, achterkamer, keuken, kelder, opkamer, drie bovenkamers, een grote zolder, twee kleine zolders en een vliering, alsmede in het achterhuis een paardenstal, een koeienstal en nog een zolder, werd voor *f* 4000,— gekocht door de gebroeders P. en J. de Boer, kooplieden in afbraak te Oostzaan. De tolboom terzijde van het huis, met palen, hekwerk en verder toebehoren en de twee remmingen vóór het huis in de Angstei²⁸⁾, benevens de lantaarnpaal met lantaarn aan de kant van de weg en het bord op de voorste remming werden ter sloping en verwijdering gekocht voor *f* 70,— door de gebroeders A. en C. van der Bijl, aannemers te Ouder-Amstel. Blijkens het affiche van de veiling, dat als hoofd heeft: Riant Terrein voor villa of landhuis, waren toen bewoners van het huis de Voetangel de heer P. Leurs en echtgenote.²⁹⁾ De jaarlijkse bijdrage van *f* 65,— aan het Waterschap Groot Mijdrecht in het onder-

²⁶⁾ Als boven, no. 1343.

²⁷⁾ Afdeling I, blz. 2705—2717.

²⁸⁾ I.e. Bullewijk.

²⁹⁾ Gemeente-Archief Amsterdam, secretarie-afdeling Rentegeven-de Eigendommen, Precario en Kadaster 1916, nos. 1622 en 2594. Deze afdeling was ingesteld bij besluit van Burgemeester en Wethouders van 27 maart 1914 en had een deel van de taak der afdeling Financiën overgenomen.

houd van de Waver- of Voetangelbrug werd tegen de penning 20, dus voor f 1300,—, afgekocht volgens besluit van Burgemeester en Wethouders van 21 april 1916 ter uitvoering van het raadsbesluit van 8 december 1915.

Het oude huis De Voetangel, op welks zolder de jongens bij regenachtig weer konden voetballen, werd dus afgebroken. Een bezienswaardig gebouw, maar een dat veel werk gaf aan zijn vrouwelijke bewoners, ging daarmee verloren. Villa of landhuis is ter plaatse niet verrezen; er bevindt zich nu een café, dat zich verheugen mag in het bezoek der vissers, en wellicht daarom bij de ingang van de tuin twee fraai visvormige aquaria heeft staan. De firma Leurs heeft er tevens een handel in brandstoffen.

Mr. J. H. van den Hoek Ostende.

De Buitenplaats „Koppelrust” te Abcoude

In het artikel „De buitenplaatsen langs den Angstel” van de hand van wijlen de heer J. G. Th. Grevenstuk, opgenomen in het Jaarboekje 1930 van Niftarlake, begint de reeks behandelde buitenplaatsen bij „Elzenbosch”, gelegen bij de Grote Coupure. Niet genoemd werd „Koppelrust”, dat dicht bij de noordzijde van deze coupure en naast de Angstel gelegen was.

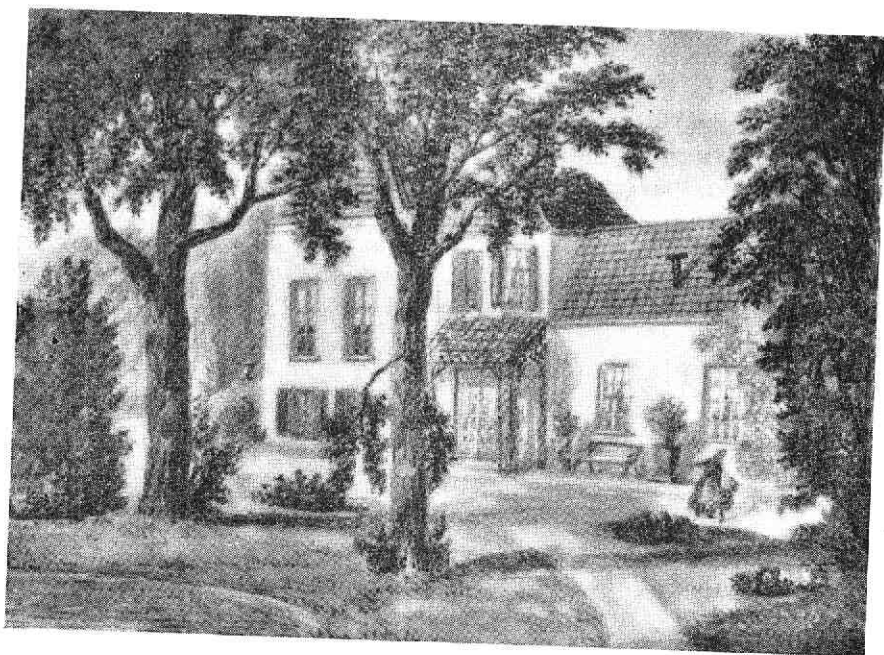
Helaas is dit buiten, als zoveel andere, in de negentiende eeuw verdwenen. Een boerderij, die op het terrein ligt, dat vroeger tot „Koppelrust” behoorde, houdt thans de herinnering aan het verleden levend, doordat zij die naam draagt.

Veel gegevens zijn ons er niet over bekend. Het toeval speelde ons echter wel iets in handen. Bladerende in een familieboek „Het Geslacht Nolthenius” („Tutein Nolthenius”), dat de heer G. E. H. Tutein Nolthenius, burgemeester van Waardenburg, ons ter lezing gaf, werd onze aandacht getrokken door twee reproducties naar aquarellen omstreeks 1853 vervaardigd door J. R. Kemper, die een duidelijk beeld geven van Koppelrust in welstand. Het leek ons gewenst deze afbeeldingen ter completering van de reeks buitenplaatsen langs de Angstel op te nemen in het Jaarboekje. De heer Tutein Nolthenius was zo welwillend, daartoe terstond zijn toestemming te geven. Ook vond hij goed het gedicht, dat er bij behoort en dat tevens in het familieboek voorkomt tezamen met de voorafgaande inleiding over te nemen. Het geeft een goed beeld van het leven ongeveer een eeuw geleden op een van de buitenverblijven langs de Angstel. Dat het er goed toeven was lijdt geen twijfel.

A. F. van Goelst Meyer.

Koppebrust bij Abcoude uit het Noord-westen gezien

Koppebrust bij Abcoude uit het Zuid-westen gezien

„Koppelrust“

(1846—1855).

Een dag buiten aan 't Gein. — De „Grootmoeder“ —

Peter Marius neemt Julie Tutein

bij zich in huis.

Te Amsterdam inwonende bij haren oudsten zoon Gulian Nolthenius, verhuisde Julie met dezen van de Heerengracht bij de Huidenstraat naar de Keizersgracht bij de Spiegelstraat, waar diens beide kinderen werden geboren: een jongen en een meisje. Op jeugdigen leeftijd ging dit jongentje heen, en niet lang daarna ook de vader van 't gezin, nauwelijks veertig jaar oud.

Ondertussen had Julie Tutein een buitenverblijf gekocht: Koppelrust bij Abcoude (1846), wellicht daartoe in staat gesteld door het aanzienlijke legaat van haar kort geleden gestorven zwager, en vermoedelijk met het doel — nu Wisseloord niet langer kon zijn de verzamelplaats der familie — om aan hare kinderen een nieuw zomer-rustpunt te verschaffen.

Gunstig gelegen, een paar honderd meter ten zuiden van het dorp, aan den Koppeldijk, welke voerde naar de iets verder gelegen slot-ruïne, vormde de hofstede een lange strook van 14 bunder, ten zuiden en ten oosten omslingerd door het Gein, terwijl ten noorden de weilanden zich strekten tot aan het dorp toe.

Wie heden ten dage langs Abcoude spoort in de richting naar Utrecht, ziet even voorbij het station, op een halven kilometer, aan den rechterhand in de weidevlakte eene rij knotwilgen. Deze duiden den Koppeldijk aan. Zij deden een keukenmeid uit stad, die nooit de natuur had gezien van dichtbij, verbaasd uitroepen: Heeremetijd wat groote salie! Nog bestaat de tuinmanswoning nabij den oprit, doch overigens herinnert slechts een klein kommetje in het grasveld en enkele verarmde vruchtboomen aan de in de zestiger jaren ten behoeve der landsverdediging gesloopte hofstede.

Het huis, blijkbaar in twee tijdperken opgetrokken, bestond uit een voorgebouw van twee verdiepingen met sousterrain; waartegen aan de noordzijde aansloot een terras, gevormd door eene in halfcirkelvorm opgeworpen grondmassa. Op dit twee verdiepingen hooge huis volgde een langgerekt één verdieping hoog bouwsel, hetwelk eindigde in het koetshuis en stalling. Uit het voorhuis voerde een gang met korten trap naar het achter huis op den beganen grond, waarin zich o.a. bevond de eetkamer.

Doch waarom voortgaan met beschrijven, waar de oudste dochter van Julie Tutein in kunstloos rijm zoo goed schetste en het verblijf en de bewoners en de gasten? Slechts ga vooraf tot beter begrip deze korte toelichting:

Het huisgezin op Koppelrust bestond uit mejuffrouw Henriete Lefèvre, *dame de compagnie*, Heintje de linnenmeid, Jane de keukenprinses, Jan de tuinbaas. Emmy is Gulian's weduwe Emelie Martini Buijs, toen gelogeerd bij hare ouders op het kasteel Loenersloot, een uur gaans zuiderlyker gelegen. Oude Jan is de koetsier van Julie's schoonzoon Kemper, die met eigen rijtuig kwam uit Amsterdam — een afstand van 3 uur gaans. De andere leden der familie verlieten Amsterdam gewoonlijk per spoor; soms — als de wind gunstig was — per zeilwagen, vervaardigd door haar zoon Henri. Welk voertuig — teekenend voor die tijden met gering spoorwegverkeer en groote gemoedelijkheid — daartoe werd gezet op de spoorrails! De kleine canapé en de tafelopzet worden nog zorgvuldig bewaard door Julie's afstammelingen.

Onderstaande „Herinnering aan Koppelrust” werd gedicht door Pauline Kemper naar aanleiding van een drietal aquarellen door haren echtgenoot vervaardigd van het buitenverblijf.

Uw lieve teekening voert ons weer
 Naar 't huis waar zooveel goeds weleer
 Door ons werd ondervonden.
 Dáár onder 't vriendelijk Oudrendak,
 Vond ieder zich op zijn gemak,
 Door liefde saamverbonden.
 Maar wat ons vreugd en leven gaf,
 Dat straalde van de moeder af,
 Wier drijfveer was, zoowel als vreugd,
 Te zorgen voor de lieve jeugd.

Hoe schets ik u, als wij daarheen
 Per spoorweg of per rijtuig reên.
 Het lastigst was de Koppeldijk,
 Die hobbelig was en dik van slijk,
 Tot aan het vriendelijk hek gekomen,
 Wij binnen draafden zonder schromen,
 Langs 't Gein en door de Iepenlaan.

Wie zagen wij aan 't hoekje staan?
 De goede Jaan, die steeds beducht
 Stond uit te kijken naar de lucht.
 De hand aan de verandadeur
 Lefèvre waarlijk, met een kleur.
 Die goede ziel, in lief en leed,
 Altoos tot dienstbetoon gereed!
 Steeds vrolijk, vaardig, bij de hand,
 Was zij mamaatje's adjudant.

Wel lieve kind'ren zijt ge daar,
 Hoe lief van u! — was 't woord van haar,
 Wier vriendlijk oog, zoo trouw, zoo goed,
 Verlangend aan haar denken doet.
 Komt allen nu, en toe de deur!
 (Ik rook van ver de koffijgeur).
 Heb nu geen zorgen voor uw goed,
 Want Heintje draagt gewis met spoed
 Dit naar uw kamer, steeds bereid
 Met haar bekende zorglijkheid.
 Kom kindertjes, nu dadelijk aangezeten,
 't Is meer dan tijd, dat gij iets krijgt te eten.
 'k Heb versche eijeren, kaas en warme broodjes,
 Ook boeuf met ravigot en palingmootjes,
 Dat elk nu kieze naar zijn smaak
 En grijpe toe, dat 's mijn vermaak.

Door een kleinen gang van een paar schreden
 Zag men rechts bij het binnentreden
 Door de deur van het terras,
 Waar de daagsche kamer was.

Wilde men zich retireeren,
 Of voor 't rooken van de heeren
 Was — met groen behang bekleed,
 Links nog een vertrek gereed.
 Men behoefde nooit te zoeken
 Naar een goede voorraad boeken.
 En voor 't algemeen plezier
 Stond een tamelijk goed klavier.
 Mocht het weer ongunstig wezen,
 Altoos vond men wat te lezen;
 Zoowel maandschrift als courant
 Lag voor ieder bij de hand.
 Ook voor die zich mochten vleijen
 Zeer bekwaam te zijn in 't breien,
 Hing een reeds begonnen net,
 Plankje, touw en een navet.

Als wij uit die kamers kwamen,
 Zagen wij vóór, uit de ramen,
 Huizen in het hout verscholen,
 En Abcoude's kerk en molen.

De hofstee werd van 't dorp gescheiden
 Door straatweg en door schoone weiden,
 Waar 't welig gras en keur van bloemen,
 Met vee — waarop die streek mag roemen,
 Een vrolijk Hollandsch landschap bood.
 En als de zon haar stralen schoot,
 De lucht met helder hemelsblauw,
 De bloemen tintlend frisch van dauw,
 Zeg, zou dan voor die goede streken
 't Gevoel van schoon gansch zijn geweken?

De rechtsche kamer had op zij
 Een zeer eenvoudige vensterrei,
 Waar wij door zware olmenboomen
 De kleine golfjes zagen stromen
 Des vijvers, waarin, zwart en rood,
 Wij vischjes voerden kruimpjes brood.

De trouwe Cora, die in 't veld
 Broer Peter altoos had verzeld,
 Werd naast het pad ter aard gebracht;
 En dikwijls werd er nog herdacht
 Hoe kwispelend hij met schel geblaf,
 Zijn vriendschap ons te kennen gaf.

Aan d'andere zij van 't huis, omgeven door een gracht,
 Lag moeders bogaard, die bij lentes pracht,
 Haar rijke bloesems strooit op kronkelende paden
 En later ons verkwikt met takken volgeladen
 Met keur van geurig en van saprijk ooft,
 Door zachte zomerzon van lieverlee gestoofd.
 De ruime moestuin lag daarneven,
 Door zijnen perzikwand omgeven.
 Van alles vindt men in dien tuin,
 Ook artisjokken en ajuin.
 Aan 't einde stond voor tijdverdrijf,
 Tot schieten nog een ferme schijf.

Er liep een kade langs het Gein
 Waar schuiten lagen, groot en klein.
 Daar werden ze onder dak bewaard
 Voor 't ruwe weer, en zoo gespaard.
 Bij 't visschen was men gaarne vrij;
 Dus werd gepacht de visscherij,
 En als men er op uit zou gaan, dan werd een paard
 Gespannen voor de groote schuit.
 Men hoopte zeer op goede buit.
 En Jan moest mee, de baas van 't spel;
 Zijn snaaksche aard beviel zoo wel.
 De visch niet van de netten week;
 Mama zei soms 't een moord geleek.
 Maar haar geweten werd gestild,
 Daar 't van een ieder was gewild,
 En men veel ten geschenke zond
 Aan dorpbewoners in het rond.

Tot etenstijd was ieder vrij
 Voor 't werk van zijn liefhebberij.

Wanneer de broers verdwenen waren,
 Dan gingen wij ons saam vergaren.
 „Kom, nu niet langer hier beneden.
 „Wat dunkt u, wilt g'u eens vertreden?
 „Zoo niet, dan gaan we maar naar boven.
 „Zeg Heintje, staan daar warme stoven?
 „'K Ben van uw plannen niet bewust;
 „Hebt gij ook zin om naar Landlust
 „Met mij een kort bezoek te brengen?
 „En zoo wij 't niet te zeer verlengen,
 „Dan eenmaal voorbij de coupure,
 „Was 't licht voor ons d'aloude muren
 „Van Loenreslooth ook te bereiken.
 „Men rijdt langs 't bosch met fraaie eiken
 „Waar 't slot ligt in zijn breede gracht.
 „Wellicht dat Emmy ons verwacht;
 „Zij is toch sedert een paar weken
 „Reeds gelogeed in deze streken.
 „'k Ben bij de Slotvrouw in de schuld
 „En vergde veel van haar geduld;
 „'t Is voor u allen een verzet
 „En ik kwam uit de schuld gered.”

De lieve moeder wist zoo goed
 Dat vrijheid veel genoegen doet;
 Toch was een ieder steeds bereid
 Te huis te wezen op zijn tijd.
 Gekapt, gekleed, zeer net en frisch,
 Kwam alles samen voor den disch.
 Er was geen knecht; eenvoudig kwam de meid:
 En zei „mevrouw! de tafel is bereid”.
 Dan rees de moeder van haar kleine canapé
 En sprak „kom kind'ren, gaat nu mee”.
 Naar d'eetzaal sprong met vlugge stappen
 Het jonge volkje van de trappen,
 Terwijl aan d'arm haar's zoon, Mama
 Hun zachtjes volgde achterna.

De tafel stond gereed en netjes.
 Het blanke zilver, helder glas, servetjes.

Als middenstuk zag men op tafel staan
 Een kool van aardewerk, waar soep was in gedaan,
 Met wortels, prei en wat men meer serveert.
 Nog stond er vrolijk aan haar zij,
 Een bont gekleurde voglen rei.
 Als 't eitje in haar nest verscholen,
 Lag daarin sucrerie verholen.

't Diné was keurig toebereid
 Door Jane's zorg, en Juf's beleid,
 Gebraden rundvleesch, karbonade,
 Een keur van groenten, malsche slade,
 Dan pudding, kippen en wat meer
 voor ons bedacht werd, keer op keer.
 Ook werd een zandtaart opgedragen;
 Die droeg helaas het welbehagen
 Der heeren niet. Geen wilde er van eten!
 Zij pretendeerden dat men had vergeten
 De rechte maat, die er in kon,
 Van vette boter, uit de ton.
 Vrolijke luim, grapjes en plagerijtjes,
 Kleine discussiën, nooit twistpartijtjes!
 Ja, als eens die Nolthenius heeren
 Levendig waren aan 't redeneeren,
 Dan tintelden ons wel eens de ooren,
 En 't was een toer om elkander te hooren.

Nu werd gedankt voor hetgeen wij genoten;
 Men stond op van tafel, en ontsloten
 werd dadelijk de veranda deur,
 Opdat de frissche lucht en bloemengeur,
 Cigaar en etensdamp verjaagt.
 Er wordt daarna in 't rond gevraagd
 Of hier de koffij liefst gedronken,
 En later dan weer thee geschonken
 In moeders koepel aan de vaart,
 Waar men zich gaarne weer vergaart.
 Intussen drentelt men wat heen en weer,
 Geniet de lucht, het mooie weer,

Tot in haar rolstoel, Jan met ijver,
 Mama trekt naar den linden vijver,
 Daar staat de koepel, die niet groot,
 Toch plaats genoeg voor allen bood,
 Men ziet van ver daar d'ijzen baan,
 En op bepaalde tijd de treinen stille staan.
 Zelf was het moog'lijk in 't verschiep
 't Ontdekken wie de trein verliet.
 Rechts naast den koepel stond een bosch
 Van iepen, in hun schoonen blad'ren dos
 Zich spiegkend in den vloed. Een klein bocht
 Bedekt voor 't oog de naderende aantocht
 Der drukke doorvaart; ja menig mandje en pakket
 Werde door de schuit aan wal gezet.
 En als „Koppelrust ho!” was de vrolijke kreet,
 Dan repte men zich tot ontvangen gereed.
 Zijn schipper aan het roer, kwam om den hoek
gevaren
 Een deftig vrachtschip, opgehoopt met waren,
 Getrokken door een paard; de lijn schuurt langs het
riet,
 Wiens pluimen tot de nederige vergeet-mij-niet
 Zich hoflijk buigen. De blanke nenuphar
 Wordt door het golfje overspoeld. Maar geen gevaar!
 Te midden van haar groen steekt zij het hoofd omhoog,
 Terwijl een schaar van jonge eendjes zich bewoog,
 Daar gretig zocht naar mugjes en naar vliegen,
 En dartel kwakend, zich op 't lover laten wiegen.

Sedert de spoorweg te Abcou was gekomen,
 Werd op den straatweg zeer weinig passage vernomen.
 Een enkel rijtuig van een buiten in de buurt,
 Of wel een huurspul, voor een zomerdag gehoord.

Toch ook een vrolijk feest van boeren en boerinnen,
 Die op een chais hun huwelijksreis beginnen,
 Gevolgd op d'eigen wijs, in keurig feestgewaad,
 Door nabestaanden, wier vreugd men ziet op hun
gelaat.

Veel wandelaars leverde nooit Abcou,
Wat jongelui, de dokter, dominé en zijn vrouw,
Zoo slentrent aan den waterkant.
De hond loopt mee, en kinders aan de hand.
Beleefd en vriendelijk was d'avondgroet,
Waaraan men welgemeend voldoet.

De thé was nu gebruikt, in 't zwerk de zilvren maan
Verkondigt dat het tijd wordt 't huis te gaan.
Ook oude Jan zal met het rijtuig dadelijk komen.
Men brengt ons goed, een afscheid wordt genomen,
De lieve moeder hartelijk nog gekust;
Altijd te vroeg verlaat men Koppelrust!

Januari 1869

INHOUD:

1. Bestuur van het Genootschap	III
2. Ledenlijst	V
3. Jaarverslag	XI
4. Rekening van de Penningmeester	XV
5. Excursieverslag	XVII
6. 75 jaar kaasmarkt te Breukelen	XXIII

I. De Voetangel, door Mr. J. H. van den Hoek Ostende	1
II. De buitenplaats „Koppelrust” te Abcoude, door A. F. van Goelst Meyer	13
